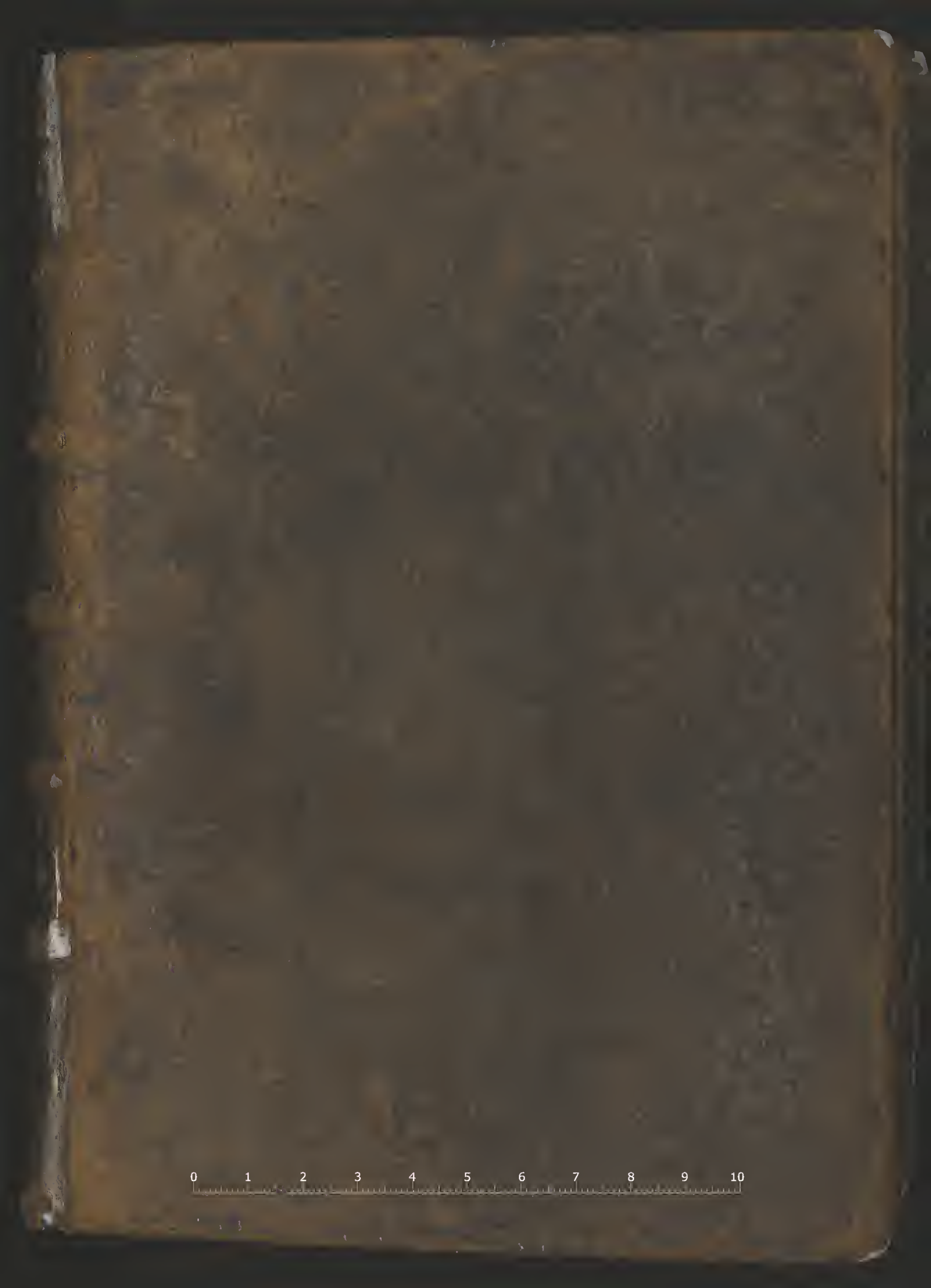

MICROFICHE
-220-
-221-

1) [illegible]

2) [illegible]

Cliguet 1680.

Stultiferę naues sensus animosq; trahentes
Mortis in exitium:

Venales sunt in pellicano Vici sancti Iacobi.

Israel ballier possesseur de ce present livre

[illegible]

Iodoci Badii Ascensii:in stultiferæ nauis additamētum de quinqꝫ virginibus ad Angellbertuꝫ de Marnef Cui hanc opellam nauauit: Præfatio

SI Aesopus ille e phrygia(vt aulus geli⁹ inquit)fabulator:haud imerito sapiēs ęstimatus est:quoniā quę vtilia monitu suasuqꝫ essent:non imperiose pręcepit et censuit:vt philosophis mos est:sed festiuos delectabiles qꝫ apologos commētus:res salubriter ac prospicienter animaduersas:in mentes animos qꝫ hominū/cum audiendi quadam illecebra induit. Si inquam ille sapienter instituisse comprobatur:non inferior debebitur gloria:neqꝫ minor gratia Sebastiano Brant Alemanno: viro perq̄ anxie docto : quippe & legum & litterarum bonarum peritissimo:qui faceta iucunda qꝫ cōmentatione:fatuos ac stultos: quorum infinitus ast numerus:ita erudit et castigat: vt salib⁹ eius atqꝫ festiuissimo sermone illecti:non prius in se animaduertere eum sentiant:q̄(vt de flacco dicitur)admissus circum pręcordia ludat: eos qꝫ resipiscentes (si quidem sese curabiles exhibeant) in prudentium sententiam concedere cogat. Quam ob rem tu quoqꝫ angelberte de Marnef:virorum optime merito laudandus videris:qui ad illius inuentum:apicem hunc apponere curasti. Laudatior forsitan futurus:si id muneris a doctiore minusqꝫ occupato viro q̄ nos sumus efflagitasses. Cęterū ne contra cęteroruꝫ qui aliquid edunt institutum ac morem ipse in hac trutina opus meum eleuem paucis quæ tuo monitu effecerim habeto . Cum animaduerterem primam mortalibus labem potius ex muliebri q̄ ex virili fluxisse stulticia:sapiētissimos ac maximos quosqꝫ et robustissimos viros: vt protoplastum. Samsoneꝫ. Dauid. Salmonē/ eadeꝫ irrititos corruisse: nihil sine muliebri sexu plene voluptuosum ac delectabile epicureis visum:dominum quoqꝫ deum dixisse. Non est bonum hominem esse solum faciamus ei adiutoriuꝫ simile sibi:constitui naui stultorum: stultarum quoqꝫ appellere nauiculam:exiguo quidem corpusculo:sed ingentissima(si non fallor) capacitate:quippe in qua humana fere locanda est stulticia. Omnis enīꝫ secordia: ignauia fatuitas:stulticia furor et dementia:ex eo potissimum nascitur:qꝫ sensus rationi peruerso dominantur ordine. de quibus haud absurde dictum putes dauidicuꝫ illud. Si mei non fuerint dominati:tunc inmacula

tus ero:qua de causa ad stultiferā nauem in quá prima parens eua:nauarcha dicta est:quinq3 scaphę singulę a singulis mulieribus fatuis appellentur:de quibus in parabola de virginibus ait dominus. Quinq3 autē erāt fatuæ. Nam per fatuas illas quinq3 quæ acceptis lampadibus: vt dicitur. Matth.xxv·non sumpserunt oleum secum:non impertinenter accipere possumus quinq3 sensus exteriores:qui mundanis rebus deditι: in vasis animi nihil oleι idest salutiferæ prudentiæ reponunt. Quoniā (inquit iohannes:canonicę suæ primę capite secundo)omne quod est in mūdo cōcupiscentia carnis est:et concupiscentia oculorum et superbia vitæ: quę non est ex patre(scilicet deo)sed ex mundo est. Et mundus transit: et concupiscētia eius. Vnde ecclesiastes capi. primo sic exclamat. Vanitas vanitatum:et omnia vanitas. Nauis igitur hæc prima fatuorum fatuarum q3 omnium est receptaculum : in quam prima parens nostra : prima ingressa est : quinq3 sensibus morigrerando in peccatum lapsa : quæ quia (vt creditur) resipuit : dehortatur progeniem suam sensuum illecebris acquiescere. Ille vero contra in scaphas suas omne mortalium genus allicere conabūtur:suauia præsentis vitę pollicitaturæ oblectamēta. Quæ priusq̄ enumerabuntur de singulis sensibus eorum q3 abusionibus: pro temporis pœnuria dicturi sumus:pedestri oratiōe : vt qui ab vtriusq3 sexus fatuis facile capi desideramus. Rem igitur aggredior. Vale.

Stultiferæ nauis explanatio

PRima igitur inter mortales fatua fuit nimirũ prima parens Eua omnium insipientiũ genitrix: quę quinq; sensibus peccati labẽ stultitięq; fomitẽ concepit auditu: quo fidẽ habuit aduersario suo dicenti. Nequaq̃ moriemini: & eritis sicut dii sciẽtes bonũ & malum Visu: quo vidit q̃ bonũ esset lignũ ad vescendũ & pulchruz oculis aspectuq; delectabile. Tactu quo tulit de fructu illius. Olfactu quia vidit q̃ esset suaue ad vescendũ. quam suauitatẽ non tam visu q̃ olfactu tunc intelligere potuit: nondũ enim gustauerat. Gustu aũt: quia comedit: dedit q; viro suo: q comedit. Quo quidem comedẽte: nata est omnis stultitię origo. hinc nos miseri mortales ęgreditudinibus : morti: laboribus: anxietatibus: fami: siti: ęstui: algori: omnibus deniq; & animę & corporis pestibus obnoxii sumus. hinc errores. hinc ignauia. hinc mortalitas & omnia mortalitatis mala. hinc alii auaricia stulti: alii luxuria : alii ambitione.

alii crapula:alii desidia:alii inuidia: alii ira.hinc deniq; : quiq; suos pati-
mur manes.hinc null⁹ sine crimine uiuit. Nullus expers miserię . de qua
sic plinius lib. vii.cap.i. Cuȝ omnia exequi humanus nequeat animus:
principium iure tribuetur homini : Cuius causa uidetur cuncta alia
genuisse natura : magna & sæua mercede : contra tanta sua munera /
vt non sit satis ęstimare:parensne melior:an tristior nouerca fuerit. An
te omnia vnum animantium cunctorum alienis velat opibus . Cæteris
varia tegumẽta tribuit.testas.coria.spinas. villos.setas.pilos.plumā.pē
nas.squamas. vellera. Truncos etiā arboresq; cortice interdū gemino a
frigoribus & caloribus tutata est. Hominē tantū/nudū & in nuda hu-
mo:natali die abiicit:ad vagitus statim & ploratū. Solūq; tot animaliū
ad lachrymas:& has protinus in vitę principio. At hercule risus pręcox
illi & celerrimus ante quadragesimā dieȝ nulli datur. Ab hoc lucis rudi-
mento ꝙ ne feras quidem inter nos genitas vincula excipiūt & omniū
membrorū nexus:atq; infœliciter natuȝ iacet manibus pedibusq; deui
ctis:flens:animal cęteris imperaturū:& a suppliciis vitam auspicatᷣ: vnā
tantū ob culpaȝ:quia natum est. Heu dementia ab hiis initiis existimā-
tium ad superbiā se genitos. Prima roboris spēs:primūq; temporis mu
nus:quadrupedi similem facit. Quando homini incessus? Quando vox
Quando firmum cibis os? Q̄ñ diu palpitans vertex : summe inter cūcta
animalia imbecillitatis indiciū. Iam morbi tot.atq; medicinę tot contra
mala excogitatę:& quoq; subinde nouitatibus victę. Cętera sentire na-
turam suam:alia pernicitatē vsurpare:alia prępetes volatus: alia vires :
alia nare:hominē scire nichil permisit sine doctrina. Non fari:nō ingre-
di:non vesci. Breuiterq; non aliud naturę sponte q̄ flere. Itaq; multi exti
tere:qui non nasci optimū censerent.aut q̄ ocissime aboleri. Vni animā
tiumluxus est datus: vni luxuria:& quidem innumerabilibus modis:ac
per singula membra. Vni ambitio. vni auaritia. vni immensa viuēdi cu
pido . vni superstitio . vni sepulturæ cura:atq; etiam post mortem de-
futuræ. Nulli vita fragilior . Nulli rerum omnium libido maior.
nulli pauor confusior . nulli rabies acrior. Deniqȝ cætera animantia in
suo genere probe degunt. Congregari videmus:& starc contra dissimi

lia. leonum feritas inter se non dimicat: serpentum morsus non petit serpētes: ne maris qdē beluę ac pisces nisi in diuersa gña sęuiunt. At hercule: nonne homini ex homine plurima sunt mala. Hęc ibi. Idem eiusdem libri cap. vii. Miseret atq3 etiā pudet ęstimantez q̄ sit friuola animalium superbissimi origo: cum plerūq3 obortus causa fiat odor lucernarū extinctu. His principiis nascuntur tyrāni: carnifex his animus. Tu qui corporis viribus fidis: tu qui fortunę munera amplexaris: & te ne alūnum quidem eius existimas: sed partum. Tu cuius semper in victoria mens. Tu qui te deum credis/aliquo successu tumens: tanti tamen perire potuisti: atq3 etiaz hodie minoris potes. Quantulo serpentis ictus dente: aut etiaz vt Anacreon poeta acino vuę passę: vt fabius senator pretor in lactis haustu vno pilo strangulatus. Is demum profecto vitam ęqua lance pensitabit: qui semper fragilitatis humanę memor fuerit. Hęc plinius. Ad quę multa sacræ scripturæ testimonia afferre possem: vt illud Iob. xiii. Homo natus de muliere breui viuēs tempore repletur multis miseriis & cętera. Sed quis non vidit humanas miserias: quis non dedit illius primę stulticię pœnas: Atq3 utinam non tam frequentes illius ui ueremus sequaces. summū profecto amentię indiciū. Si etenim uiam cuius exitum nescias neq3 periculuz feceris: ingredi stultum est: quænam dementia erit: eam ingredi in quā ingredientes nisi reuertantur scimus omnes ad interitum tendere. Scimus autem omnes ꝙ qui sensualitatis uiam: breuem quidem uoluptatem hic habituri: nec meram tamen sed multis calamitatibus atq3 amaritudinibus immixtam: ad interitum tendant: contraq3 qui per baptismalem innocentiam: aut per secundam post naufragium tabulam: pœnitentiam dico arduam uirtutis uiam ascendunt: salutis ęternę portum contingant. Vnde dicit Marcus cato in orōne ad milites numantię habita ut recitat Aulus gelius lib. xvi. ca. i. Cogitate cum animis uestris: siquid uos per laborem recte feceritis: labor ille a uobis cito recedet: benefactum a uobis duz uiuetis non abscedet. Sed si qua per uoluptatem nequiter feceritis: uoluptas cito abibit: nequiter factum illud apud uos semper manebit & cætera. Fugiamus ergo stulticiam & audiamus primam parentem: ita queritantem.

Eue prothoplaste ad cunctos mortales elegia.

DIscite mortales misere lamenta parentis
Et procul a nostra vertite vela rate.
Illa ego que fueram nulli subiecta ruine:
Nec visura malum: nec subitura necem:
Que genitura viro pulchram sine crimine prolem
Inqꝫ puerperio leta futura meo:
Queqꝫ immortales fueram visura nepotes
In paradisiacis ludere colliculis:
Mox rapienda: deo sic imperitante: p alta
Sidera in etheram glorificata domum:
Illa inquam: vt vetitum malis absumere pomum
Ausa fui longum tollor in exilium.
Prima etenim dubie damnosa pericula nauis
Stultorum ingredior stultitie ꝙ parens.
Nam quia diuinā petii stultissima mentem
Destinor exitio posteritasqꝫ mea.
Immensos subigor pariens tolerare dolores
Nec cum virgineo gignere honore datur.
Hei mihi! fallaci que cessi credula vipre
Frena ꝙ non posui sensibus ipsa meis.
Nuda per ignotas cogor tranare procellas
Nescia quem portum: quē ve habitura modum.
Nam ꝙ supercilio si me deus ipse tremendo
Condemnare velit: commerui interitum

Stultarũ virginũ ſcaphæ ſeu nauiculæ

Sed ventura meę virgo eſt haud conſcia culpę.
　Contritura tuum perfida vipra caput.
Quę quia ſupremo gnatum eſt paritura tonanti:
　Commoda iuſtitię vincet origineę
Nam neqꝫ peccato quondam maculabitur vllo:
　Nec deerit quęuis gratia verbiparę.
Currite fœſtino fœlicia ſæcula curſu:
　Vt nouus in terris conſpiciatur adam.
Interea iugi pulchram certamine palmam:
　Contra ſtultiferas quęſo referte ſcaphas.

Scapha ſtultę viſionis ad ſtultiferam nauem peruehens

Primę ſcaphę ſtultiferę: quæ per viſum ſtultum ad interitum ducit explanatio.

PRimo loco de viſu eiuſq; ſtulticia dicere conſtitui: q̄ is cum ſit ſubtiliſſimus & minimũ materialis ad diuinum officium proxime accedere faciat: quod gręci omnia videre & contemplari eſſe ex eo putantur voluiſſe: q̄ apud eos deus ipſe theon quaſi contẽplator & oĩm inſpector appellatur. Theoreo enim contẽplor: & theorema ſiue theoria contemplatio dicitur. Is aũt eſt de quo Geñ. i. ſcriptũ eſt. Vidit deus cuncta quę fecerat: & erant valde bona. Verũtamen cu3 ipſe omnia videat: inuiſibilis tamen eſt: oculo quidem mortali: niſi quã tum ipſe ſeſe viſibilem prębeat: cuius quidem viſio viſiq; conſummata fruitio: ſummũ illud bonũ: quæ beatitudo dicitur nõ immerito nuncupatur. de qua diuinus apoſtolus. i. Corin. xiii. Videmus (inquit) nunc p ſpeculum in enigmate: tunc autem facie ad faciem. Et ales ille cęleſtiũ in terris contemplator maximus. primę canonicę ſuæ cap. iii. Scimus q̄m cũ apparuerit ſimiles ei erimus q̄m videbimus eũ ſicuti eſt. Dixi ſubtiliſſimũ eſſe viſum· quia vix quiſq̄ philoſophorũ quid ſit depręhendere potuit. Vnde Aulus gelius libro. v. ca. xvi. De videndi ratione deq; cernẽdi natura diuerſas eſſe opiniones philoſophorũ animaduertimus. Stoici cauſas eſſe videndi dicunt radiorũ ex oculis in ea quę videri queunt emiſſionẽ: aeris q; ſimul intentionẽ. Epicurus effluere ſemper ex omnibus corporibus ſimulachra q̄dã corporũ ipſorũ: eaq; ſeſe in oculos inferre: atq; ita fieri ſenſum videndi putat. Plato exiſtimat genus quoda3 ignis luciſq; de oculis exire idq; coniunctũ continuatũq; vel cũ luce ſolis: vel cũ alterius ignis lumine: ſua vi & externa nixũ efficere: ut q̄cunq; offenderint illuſtrauerintq;: cernamus. Sed & hic ea quæ diſſerimus imaginandũ. Eiuſdẽq; illius enniani neoptolemi de quo ſupra ſcripſimus: conſilio utendũ eſt. Qui deguſtandũ ex philoſophia cenſet: non in eã ingurgitandũ. hec ille. Peripatetici aũt cẽſent viſionẽ fieri intro ſuſcipiẽdo. Videmur tñ cũ perfecte q̄d inſpicimus: potius emittere neſcio q̄d viſiuã potentiã ꝯcernentis q̄ ſuſcipere. Sed hęc philoſophi diſgrant mihi ſatis eſt oſtẽdiſſe adhuc incognitã eſſe videndi potentiã: q̄ illic p-

fectiſſime exercetur vbi plurimũ eſt luminis:donec illi haud ipar fuerit: quod nõ alibi eſſe dicã:q̃ vbi ſol iuſticię & lux illa vera quę etiam in tenebris lucet:& illuminat oẽm hoiem venientẽ in hunc mundũ:xp̃s dominus noſter:patri coęqualis in coęquali gloria cõſpicitur.Proinde vt creaturarũ ꝓxima queꝗ cælo eſt:ita perfectiſſime videre putatur: ꝯtra ꝗtalpę & vermiculi qui in terris degunt:oculis capiũtur tanq̃ indigni tã pręſtantis muneris beneficio. Quocirca tã demẽtes atꝗ inſani ſum⁹ qui tanto beneficio donati:terrenis inhyamus:terrena cõtẽplamur:terreniſꝗ fruimur:cũ tñ id beluarũ eſſe etiã ethnicus teſtetur poeta dicens metamorphoſeõ.i.transformationũ primo.Pronaꝗ cuȝ ſpectẽt aialia cętera terras:Os hoi ſublime dedit:cęlũꝗ videre Iuſſit:& erectos ad cęlũ tollere vultus.Cęterũ quia vt excellẽtiſſima quęqȝ potẽtia:bene vtẽtibus optima eſt:ita abutentibus peſſima:nõ ab re p̄catur diuiniſſimus ꝓpheta dicẽs. Auerte oculos meos:ne videãt vanitatẽ.fecerat eñ eius rei periculũ.Qui dũ berſaben incautior videret in adulterii & nephandiſſimi homicidii crimẽ delapſus erat.Incredibilis eniȝ eſt rei viſę vbi delectat in animũ q̃ſi per feneſtrã quandã penetratio. Vſꝗadeo vt doctiſſimus poetarũ in georgicis dicat: vritꝗ videndo fœmina. Si q̄dẽ videndo.i.dũ videtur maſculorũ aios amoris incẽdio inflãmat.Quapropter in bucolicis idẽ miſere depereuntẽ ſic exprimit. Sepibus in noſtris paruã te roſida mala (dux ego veſter erã) vidi cũ matre legẽtẽ. vt vidi vt perii:vt me malus abſtulit error:hoc eſt poſt q̃ te ſic vidi: o qualiter perii: qualiter me malus error.i.inſanus amor abſtulit.i.a ratione ac ſenſu abalienauit.q.d.nõ poſſem verbis conſequi.Neꝗ veru indigne ferenduȝ eſt ſi tanti theſauri periculoſa eſt poſſeſſio & difficilis cuſtodia.In tantũ aũt difficilis eſt ipſius viſus cuſtodia: vt ſaluator noſter p allegoriam ſic cõſulat nobis Math.v.Si oculus tu⁹ dexter ſcandaliſat te erue eũ & ꝓiice abs te. Expedit eñ tibi vt pereat vnũ membrorũ tuorum:q̃ totũ corpus tuum mittatur in gehennam ignis.Et cauſam prępoſuerat dicens. Quia omnis qui viderit mulierem ad concupiſcendã eam: iam mœchatus eſt eam in corde ſuo.Dixi autẽ per allegoriam id dominum dicere. Non enim vt oculum carnalem eruas:ſed vt eius abuſuȝ compeſcas ad

monet. Sumus enim membrorũ noſtrorum ad diuina obſequia conceſſorum gubernatores non domini. Nonnulli tñ ethnicorũ philoſophorum: ne quod nolint videre cogantur viſum ſibi ademerũt: vt democritus: de quo Aulus gelius lib. x. cap. xvii. Democritũ inquit philoſophũ in monumentis grecę hiſtorię ſcriptum eſt: virũ pręter alios venerandũ auctoritateq; antiqua pręditum: luminibus oculorum ſua ſponte ſe priuaſſe: quia exiſtimaret cogitationes cõmentationeſq; animi ſui in contẽplandis naturę rationibus vegetiores & exactiores fore: ſi eas videndi illecebris & oculorũ impedimentis liberaſſet Id factum eius modũq; ipm quo cęcitatẽ facile ſolertia ſubtiliſſima conſciuit: laberius poeta in mimo quem inſcripſit rectiorem: verſibus quidem ſatis munde atq; graphice factis deſcripſit. Sed cauſam voluntarię cęcitatis finxit aliam: vertitq; in eã rem quam tum agebat nõ incõciniter. Eſt enim perſona quæ hoc apud laberium dicit diuitis auari & parci: ſumptum plurimũ luxumq; & popinationem adoleſcentis filii deplorantis. Verſus laberiani hi ſunt.

Democritus abderites: phiſicus philoſophus: clypeum
Conſtituit contra exortum hiperionis: oculos
Effodere vt poſſet ſplendore ęreo: ita radiis
Solis: aciem effodit luminis: malis bene
Eſſe ne videret ciuibus. ſic ego
Fulgenti ſplendore in pecuniam volo
Lucificare exitum ętati meę
Ne in re bona videam eſſe nequam filium. Hec ille. Quia vero nec viſu carere nec eo abuti bonum eſt: prudenter vtamur neceſſe eſt. Quod vt diligentius faciamus: qui & quales abuſi ſint paucis percurremus.

Duo autem ſunt ipſo viſu abutenſiũ genera: alterum eorum qui aut illicite aut illicita vident: alterum eorum qui vt illicite uideantur accurãt In priori genere primum locum dare poſſumus lucifero: qui cum in ſpeculo diuinitatis videret: quid cęteris pręſtaret creaturis: noſſetq; creaturam aliquãdo (vt quidam dicunt) a dextris altiſſimi conſeſſuraʒ: dicebat in corde ſuo: illud Eſaię. xiiii. In cęlum conſcendam: ſupra aſtra dei exaltabo ſolium meum: ſedebo in monte teſtamenti in lateribus aquilonis.

Ascendam super altitudinem nubiũ similis ero altissimo. Vbi subdit ꝓpheta. Verũtamen ad ifernum detraheris in profundũ laci & cętera. Secundum aũt complicibus eius: de quibus subditur ibidem. Qui te viderint ad te inclinabuntur neqꝫ prospicient. Tertium vero prothoplastis hominibus vidit enim mulier ꝙ bonũ esset lignum ed vescendũ: & pulchrum oculis & aspectu delectabile. Vidit aũt vir ipse miserrim⁹: ꝙ mortua nõ esset quæ comederat mulier: vnde vt illi morẽ gereret & accepit & comedit. Quartum primogenito eorũ. videns enim cayn: quia respexit dominus ad abel & ad munera eius: ad se autẽ & ad munera sua nõ: iratus est vehementer & concidit vultus eius. nec requieuit donec ꝑ insidias euocatum interfecit fratrẽ. Quintum filiis dei qui vidẽtes filias hominuꝫ ꝙ essent pulchrę. acceperunt sibi vxores ex omnibus quas elegerunt. Sextum ęgiptiis qui viderũt mulierem scilicet sarai: ꝙ esset pulchra nimis: & nunciauerũt principes pharaoni: qui & eius specie captus est: sicut postea etiã abimilech. Septimũ ȝodomitis: qui visis angelis quos viros putabant: abuti volebant. Octauũ vxori loth: quę respiciẽs post se versa est in statuaꝫ salis. Et vt in fabulis est euridice vxori orphei: quę respiciens post se retracta est in infernum. Nonum dinæ & raptori eius sichem. Egressa est eñ dina filia lyę vt videret filias regionis illius: quam cũ vidisset sichem filius Emor enei princeps terrę illius: adamauit eaꝫ & rapuit: & dormiuit cũ illa: vi opprimens virginem. Decimũ vxori phutifaris quę post multos dies oculos suos in ioseph qui erat pulchra facie & decorus aspectu iniecit: & ait dormi mecum & cętera. Vndecimũ marię & fratri eius aaron moysi inuidentibus. Duodecimũ israhelitis q̃ videntes filias moabitarum speciosas cognouerũt eas. Decimũtertium Samsoni qui ascendit in rhamata viditqꝫ ibi mulierem de filiabus philistiim quæ placuit oculis eius & cętera. Decimũquartũ assuero: cui⁹ nota per concupiscentiaꝫ oculorũ est libido. Decimũquintũ dauid regi ꝓpter male visam bersaben. Decimũsextum ammoni propter sororẽ thamar. Decimũseptimum Salomoni: propter innumerabiles fere concubinas: quæ auerterunt cor eius. Deniqꝫ omnis fere animorum stultitia ex visu illicito sortitur originem. In secũdo autẽ genere eoruꝫ videlicet qui illicite videri volunt: innumerabiles sunt fatui & fatuæ. Quę nã mu

lier hodie tam pudica: quę per speciem suam si non pollui: laudari tñ & concupisci non desideret? Quota quęq3 natiuo decore: proprioq3 colore ptenta: nullū phucū adhibet: nec miseris animis captādis laqueos construit? Quot eius rei in sacris codicibus: quot in apocriphis comperias exempla? Sed vt cętera taceam: graphicū illud tametsi notissimu3 salomonis prouerbii. vii. adducā testimoniu3. De fenestra inquit domus meæ per cancellos prospexi iuuenem & video paruulos. Considero vecordem iuuenem: qui transit per plateas iuxta angulum & prope viam domus illius graditur in obscuro aduesperascente die in noctis tenebris & caligine. Et ecce occurrit ei mulier in ornatu meretricio præparata ad decipiendas animas. garrula & vaga: quietis impatiens nec valens in domo consistere pedibus suis: Nunc foris: nunc in plateis: nunc iuxta angulos insidians. Appręhensumq3 deosculatur iuuenem & procaci vultu blanditur dicens. Victimas pro salute deuoui: hodie reddidi vota mea: idcirco egressa sum in occursum tuu3 desiderans te videre: & repperi. Intexui funibus lectulu3 meū: straui tapetibus pictis ex ęgipto: aspersi cubile meum myrrha & aloe et cinamomo. veni inebriemur vberibus: & fruamur cupitis amplexibus donec illucescat dies. Non est enī vir in domo sua: abiit via longissima. Sacculum pecuniæ secum tulit in die plenę lunę reuersurus est in domum suam. Irretiuit eū multis sermonibus: & blanditiis labiorū protraxit eū. Statim ea3 sequitur quasi bos ductus ad victimam: & quasi agnus lasciuiens & ignorās: & nescit q ad vincula stultus trahatur: donec trāsfigat sagitta iecur illius: velut si auis festinet ad laqueū & nescit q de periculo animę illius agaī. Nunc ergo fili audi me: & attende verbis oris mei. ne abstrahatur in viis illius mens tua: neq3 decipiaris in semitis eius. Multos enim vulneratos deiecit: & fortissimi quiq3 interfecti sunt ab ea. Vię inferi domus eius penetrantes interiora mortis. Hęc ille: quibus nescio an quid magis graphice dictu3 legerim. habent enim pręter patentem omnibus dulcedinem: occultos neruos ex naturæ penetralibus depromptos: quale illud simulatæ religionis venenum: quo nichil pręsentius animos inficit: Reddidi inquit vota mea. Quale q reuersurum dicit virum in die plenæ lunę significās

ꝙ callida insidiatrix in nouilunio egressa sit cuꝫ imbecillissima est. sed tamen pronissima ad coitum natura. Quale illud exemplum. Quasi bos ductus ad victimam. Is etenim potissimū apud gentiles ducebatur non trahebatur. solutus enim erat vinculis: malum omen indicans si inter sacrificandū subterfugeret: ducitur ergo quasi sponte sua ad necem bos: & lasciuiens ad interitum: gestiens & saliens vt lasciuiens agnellus. Quale præterea illud. donec transfigat sagitta iecur eius. Secundum eniꝫ phisicos: cogit amare iecur: & secunduꝫ poetas: sagitta cupidinis. i. dei amorum: alterum telum est. Præter quæ sunt & alia multa deliciosissime & doctissime dicta: sed michi pergendum est ad institutum. vt vero ethnica quoqꝫ afferam exempla. Capta est infœlix dido quia venus filio suo æneę letos oculis afflarat honores: quos illa imprudenter aspexisse videtur quia hęrent infixi pectore vultus. Capta est pasiphae amore tauri Semiramis equ. Phillis demophoōtis: Enone paridis. & Paris helenes Deniqꝫ omnes infœliciter amantes quia imprudenter quod amare nō debebant inspexerint philocapti sunt. Quid enim aliud heroides heroesqꝫ cōqueruntur apud Ouidiū. Qnid aliud comœdię: quid tragœdię quid etiam verę canunt hystorię q̄ ꝙ ex imprudenti incautoqꝫ aspectu miseri mortales laqueis amorum irretiti sint. Quem aliū fructuꝫ assequitur auarus q̄ ꝙ congestis nummis potest illis tanq̄ pictis gaudere tabellis: Quo regales pompę: Quo mulierum expetunt formę: nisi vt insatiabiles oblectentur oculi: cum tamen dicat Iuuenalis raro est concordia formæ atqꝫ pudiciciæ: Cōsideremus ergo lectores optimi q̄ fatui sint q obscœnas picturas prostibulis dignas thalamis suis inferunt: & oculis obiiciunt: vt cœnaturi & dormituri: habeāt quo ardeant. Q̄ imprudētes qui vxores & filios præter conditionis suæ qualitatem exornant vt meretrices fiant aut animas perdāt. Q̄ dementes: qui in templa ad quę deum placaturi conuenire iubemur: conueniunt meretrices aut meretricio ornatu cultas visuri & animas suas occisuri: deumqꝫ indignissime q̄si in domo & in ꝓspectu sanctoqꝫ aspectu ei⁹ offensuri. Quib⁹ extrema linea amare cū phedra Terētiano aliqd videt. & certe aliqd est: qa aīarū interit⁹. Cęterū si visio stulta q̄ p̄mę scaphę stultiferę nauarcha. i. p̄

fecta est: omnes huius generis stultos acciperet: opus eẽt naui vel argoa qua argonautę vecti dicũtur longiore: & archa noe capaciore. Sed audiamus celeusma .i. inuitationem eius nauticam.

Celusma visionis fatuæ scaphæ primę nauarchæ

Quid tantum stupida trahitis pigra ocia mente
Idaliæ ciues: en citharea vocat?
Nunc florent siluæ: nunc formosissimus annus:
Omnia nunc genio prę sto vacare suo.
Gratia cum nimphis geminisq3 sororibus: audet
Consociato viris ducere nuda choros.
Cypria bistonio venus optat brachia marti
Tendere: dum questus fert philomena suos.
Collige virgo rosas dum flos nouus et noua pubes:
Et memor esto æuum sic properare tuum.
Iam subrepet iners ætas nec amare licebit
Nec gaudere bonis mors dabit attalicis.
Qiud similem flauo crinem tam compseris auro
Quando aderit vetulæ sordida canicies?
An iuuenem teneris nihil est vincire lacertis
Cui venus et veneris cura/cupido fauet?
Eya age rumpe moras implent dum carbasa venti
Atq3 secunda suas nereis addit opes.
Ad veneris campos teneris vbi pulchra puellis
Corpora iunguntur: nostra carina vehit.

A

Stultorum sensuum scaphæ seu naviculę.

Illic pasiphae tauro oblectatur amato:
Atq; semiramidem concomitatur equus.
Illic quæq; suo secura potitur amore
Nec sentit tacito tempus abire pede.
Illic blandus amor mollisq; proteruia cunctis
Et vultus quales ardeat hippolytus
Forma quibus cęris non est imitabilis vllis
Non phuco aut arti:non medicaminibus
Nil sandix roseo:nihil hic cerussa nitenti
Conferat:hic siquidem nascitur omnis honos.
Purpureas qui forte rosas et lilia iustis
Mensura:numero:pōdere:miscuerit:
Cunctaq; calluerit:quæ zeusis nouit ad artem
Commoda:natiuum vix simularet opus.
Ergo petos oculos ad dulcia munera flecte
Dum q; vocant venti scande puella scapham
Non procul est portus:triduo permixta choreis
Aurea sidereis corpora conspicies.

Scapha auditionis fatuę ad nauem ſtultiferam peruehens.

De auditū eiuſqꝫ ſtultis.

NVnc de auditu eiuſqꝫ ſtultis michi ſermo habēdus eſt:cuius ſecundū viſuꝫ haud dubię & vires & munera ſunt.magna etem̄ pars beatitudinis:qui ſtatus omniū bonoruꝫ aggregatione pfectus a boetio deſcribitur:in auditu cōſiſtit. Qui etem̄ oculos a vanitatibus auertentes caſte vixerūt:non ſolum viſionē ſingularē habebunt: verū etiā cantabūt quaſi cāticū nouū qđ dicere aliorū nemo poterit. neqꝫ minus de auditu eiuſqꝫ obiecto q̄ de viſu addubitauerūt philoſophi: Vnde Aulus gelius dicto lib. v.cap̄.xv. Vetus atqꝫ perpetua q̄ſtio inter nobiliſſimos philoſophorū agitata eſt.corpus ne ſit vox an aſomatuꝫ i.incorporeū.Corpus aūt eſt aut efficiēs aut patiens.Quaꝫ definitiōem ſignificare volens lucretius ita ſcripſit. Tangere em̄ aut tangi niſi corpus nulla poteſt res. Alio quoqꝫ modo corpus eē gręci dicūt: triplici dimenſione diſtās. Sed vocē ſtoici corpus eſſe contendunt : eamqꝫ eſſe dicunt

ictum acra. Plato autem non esse vocem corpus putat. Non enim percussus inquit aer: sed plaga ipsa atq; percussio vox est: non tamen simpliciter plaga aeris vox est. Nam digitus quoq; aerem percutit: non ita tamen vocem facit. Sed quanta plaga: & vehemens & tanta vt audibilis fiat. Democritus ac deinde epicurus ex indiuiduis corporibus voceʒ cōstare dicunt. Eamq; vt ipsis eorum verbis vtar. Reuma logon. i. flumen verboruʒ appellant. Hos aliosq; tales argutę delectabilisq; desidię aculeos: cum audirem⁹ aut lectitaremus: neq; in his scrupulis aut emolumētum aliqđ solidū ad rationē vitę pertinēs: aut finē vllū q̄rendi viderem⁹ ennianū neoptolemū probabamus: qui profecto ita ait. Philosophandum est paucis naʒ omnino haud placet. Hęc ille. Tantū aūt musicis rationib⁹ q̄ auditu percipiūtur veteres tribuere philosophi vt diuinus ille plato admirabilē cęlis cōcentū inesse: singulisq; sphęris singulas sirenas pręesse: corporisq; atq; animę compagē non sine musicis numerationibus ac modulis constitutam dixerit. Quinetiam modulationem a crepituʒ musicorū instrumentorū: ęgro malisq; spiritibus obsesso mederi legimus animo. de qua re Aulus geli⁹ lib. iiii. cap. xiii. sic scriptum reliquit. Creditum hoc a plerisq; est & memorię mandatū: ischiaci cum maxime doleant: tum & modulis lenibus tibicen incinat minui dolores. Ego nuperrime in lib. theophrasti scriptū inueni viperarū morsibus tibicinē scite modulateq; adhibituʒ mederi. Refert & democriti liber qui inscribitur de pestibus aut rationaliū regula: plurimis hominū morbis medicinam fuisse incentiones tibiarū. Tanta prorsus est affinitas corporibus hominū mentibusq;: & propterea quoq; viciis aut medelis animorum & corporum. hęc ille. Ad quę addere possumus illud. i. Reg. xvi. Quandocunq; spiritus domini malus arripiebat saul: Dauid tollebat citharam: & percutiebat manu sua: & refocillabatur Saul & leui⁹ habebat. Recedebat enim ab eo spiritus malus. Propter huiusmodi incredibileʒ modulorum in animos audientium penetrationeʒ datus est locus pluribus fabulis multisq; historiis. Orpheus enim in multis poetarum locis & siluas & feras ad se traxisse & flumina ne fluant continuisse: Pluto nē vt coniugem reddat: omnesq; poenas inferoruʒ intermittat thraicia

fretus cithara fidibusq; canoris dicitur. Quam rem horatius ad histori-
am referēs dicit de arte poetica. Siluestres homines sacer interpresq; de-
oruz Cędibus & victu fœdo deterruit orpheus. Dictus ob hoc lenire ti
gres rabidosq; leones. Itez amphion dicitur sonitu lyrę conuocasse la-
pides ad constructionem murorū thebanorū: quod fictum est quia du
ros homines: ad eorum constructionez: & ciuilem concordiá compu-
lit vnde sequitur ibidem. Dictus & amphion: thebanę conditor vrbis:
Saxa mouere sono testudinis: & prece blandá Ducere quo vellet & cęte
ra. Arion autem dicitur vectus dorso delphini modulatione eius capti
de quo Aulus gelius libro. xvi. cap. xix. Celeri ad modū & cohibili orati
one vocūq; filo tereti & candido fabulam scripsit herodotus super fidi
cine illo arione. Vetus inquit & nobilis arion cantator fidibus fuit. Is
loco & oppido methymneus: terra atq; insula omni lesbius fuit. Eum
arionē rex corinthi periander amicuz amatūq; habuit artis gratia. Is in-
de a rege proficiscitur vt terras inclytas Siciliaz atq; Italiá viseret. vbi eo
venit aures omniū mentesq; in vtriusq; terrę vrbibus demulsit. In quę-
stibus istic & voluptatibus amoribusq; hominum fuit. Is tamē postea
grandi pecunia & re bona multa copiosus corinthum instituit redire.
Nauem igitur & nautas: vt notiores amicioresq; sibi corinthios delegit
Sed eo corinthios homine accepto: nauiq; in altuz proiecta: p̄dę pecu-
nięq; cupidos cepisse consiliū de necando Arione. Tū illuz ibi pnicie in-
tellecta: pecuniá cęteraq; sua vt haberent: dedisse: vitá modo vt parce-
rēt sibi: orauisse Nautas precū eius harū cómiseritum esse illatenus: vt ei
necē afferre p vim suis manibus non tentarent: sed imperauisse: vt iá sta
tim coraz desiliret pręceps in mare. Homo inquit ibi territus: spe omni
vitę perdita: id vnum postea orauit: vt priusq̄ mortē oppeteret indue-
re pmitterent sua sibi indumenta: & fides capere: & canere carmē casus
illius sibi consolabile. Feros & immanes nauitas prolubiū tum audien
di subit: quod orauerat impetrat. Atq; ibi mox de more cinctus: amict⁹:
ornatus: stansqz in summę puppis foro: carmen quod orthriuz dicitur
voce sublatissima cantauit. Ad postrema cantus: cuz fidibus ornatuqz
omni sicut stabat canebatqz eiecit sese procul in ꝓfundū. Nautę haud

quaq̄ dubitantes quin perisset: cursum que3 facere cœperant tenuerunt Sed nouum & mirū & pium facinus contigit. delphinum repente inter vndas adnauisse: & dorso super fluctus edito vectauisse: incolumiq3 eū corpore & ornatu: tęnarum in terrā laconicam deuexisse. Tum arionē prorsus ex eo loco corinthum petiuisse: talemq3 periandro regi: qualis delphino vectus fuerat: sese obtulisse: eiq3 rem sicuti acciderat narrauisse Regem istec parū credidisse: arionē quasi falleret custodiri iussisse. Nautas requisitos: ablegato arione dissimulanter interrogasse: ecquid audissent in iis locis vnde venissent/super arione? Eos dixisse: hominem quū inde irent in terra italia fuisse: eumq3 illic bene agitare: & studiis delectationibusq3 vrbium florere: atq3 in gratia pecuniaq3 magna fortunatum esse. Tum inter hęc eorum verba arionē cum fidibus & indumentis cu3 quibus se in salū eiaculauerat extitisse. Nautas stupefactos conuictosq3 ire inficias non quisse. Eam fabulā dicere lesbios & corinthios atq3 esse fabulę argumētū: ꝙ simulachra duo ęnea ad tęnarū viserentur. delphinus vehens: & homo insidens: hęc iterū ille. Mira ergo cantationis vehementia: quod omniū ingeniorū (vt plinius dicit) fons homerus nobis significauit vbi prudentē virum quē nobis per vlyxem significat sociorum aures cera obturasse dicit: vt surda aure syrenum cantus transeant: quę dulcedine cantus prętereuntes in soporē trahebant: & sopitos submergebāt. Id aūt significauit Odyssę lib. xii. vbi eius verba sic translata comperi. Sunt autem ipsius vlyxis ita de cyrce solis filia loquētis. Ipsa nāq3 primū diuinarū sirenū vocem: & floriferū earum pratū nobis euitandum pręcipit: soli michi vt eā audiam cōcedit: sed vos me arcte ad malum funibus ligabitis: ꝙ si forte vt me soluatis iussero: tū vos pluribus & arctioribus me vinculis implicetis. hoc ego pacto singula socios admonebam. Interea nauis cito cursu sirenum insulę propinquauit: statim cessauit: & placida tranquillitate deus vndas strauit. At socii collectis in naui velis: remis ordine dispositis mare sulcabāt. Hic ego magno cęre orbe in partes confecto: & nauibus & vi solis q̄primu3 mollito: ordine omnium aures obstruxi illi me vicissim manibus pedibusq3 ad malum colligarunt. Dum vero tantum ab insula abessemus quantum leni

remorum pulsu vox exaudiri posset: minime eas e propinquo nauigantes latuimus: sed statim cantare perq̃ suauiter orsę sunt. huc ades inclyte vlyxe: magna achiuorum gloria: hic nauem siste vt nostram vocem audias. Nemo enim vnq̃ hac iter fecit: quin nostri cantus suauitate demulceretur: qua oblectatus & plura doctus a nobis dimittitur. Haud enim nos fugit: quid apud magnam troiam gręci simul & troiani deorum voluntate gesserunt. Scimus pręterea quicquid in alma terra agitur. Sic suauissima voce canentibus: ego audiendi cupidus sociis vt me soluerent: superciliis annuens iubebam. At perimedes & eurylochus ab remis quibus incũbebant properantes: plurimis me vinculis implicuerunt: ita tãto percurso spacio: vt nõ amplius earum voces audirentur: amota a sociorum auribus cęra ipsi me soluerunt & cętera. Sirenes aũt secundũ fabulas vt inquit Seruius: tres in parte virgines fuerunt: in parte volucres acheloi & calliopes musę filię: harũ vna voce: altera tibiis: alia lyra canebat. Et primo iuxta pelorum post in capreis habitauerunt: quæ illectos suo cantu in naufragia deducebant. Secundum veritatem meretrices fuerunt: q̃ transeuntes qm̃ deducebant ad egestatez: his fictę sunt inferre naufragia: has vlyxes contẽnendo deduxit ad mortem. Hęc seruius de cantu sirenum sic ait Virgilius. Sirenes varios cantus acheloia proles Et solis miros ore ciere modos Illarum voces: illaruz musa monebat Omnia quę thymele carmina dulcis amat. Quod tuba: quod litui: qđ cornua rauca fuerunt. Quodq3 foraminibus tibia mille sonat Quodq3 leues calami quod suauis cãtat & ędon. Quod lira: quod cytharę: quod moribũdus holor. Illectos nautas dulci modulamine vocis Mergebãt auide fluctibus ioniis. Sanguine sisiphio genitus se magnus vlixes Et tutos solida pręstitit arte suos: Illeuit cera sociorũ callidus aures: Atq3 suas vinclis prębuit ipsa manus. Transiluit scopulos & inhospita littora classis Ille pręcipites dissiluere freto. Sic blandas vocis notas: sic carmina vicit Sic tandẽ exitio monstra canora dedit & cętera. Harũ nomina quidam ponũt. Parthenopẽ leucosiã & lygiã. A parthenope nomen sũpsit ea ciuitas quę nunc sicut ab augusto vocata est neapolis. i. noua ciuitas appellata est. Nisi satis prolixus iam essem: dicerem de vi incantationuz

quibus quid circę:quid medea valuiſſe dicuntur longum eſſet enarrare. Quinadeo vt in bucolico dicitur Carmina vel cęlo poſſunt deducere lunam. Ne quis tamen omnino poeticū putet nec magos ęgiptios norit: aut qui apoſtolorū temporibus viguerunt:aut quibus in lege romanorum ꝓhibetur ne fruges in alienū agrū pelliceant: notū certe omnibus eſt.quia (quod maro quoq; dicit) cantādo rūpitur anguis. Cantando dicit.i.dū incantatur. Ideoq; dictū eſt a ſaluatore/ Eſtote prudentes vt ſerpentes.fertur enim ſerpens dū incātatorem ſentit:alteram aurē terræ affigere:alteram cauda obſtruere. Quotiens pręterea ſirenes.i. veneris incitamēta nos blandiciis incitant:debemus ad malum crucis alligari & ad eum aures conuertere:qui pro nobis dicit ſitio. Et qui (vt apoſtolus ad hebreos cap̄.v.dicit) in diebus carnis ſuę preces ſupplicationeſq; ad eum qui poſſit illū ſaluum facere a morte:cum clamore valido & lachrymis offerens exauditus eſt pro ſua reuerentia. Cęterū quia pauci quę ad ſalutem faciunt libenter audiūt:Contraq; multi quę ad perditionē:infinitus quoq; eſt huiuſmodi ſtultorū numerus: quorū duo quoq; ſūt genera:alterū eorū qui aut illicita aut licita illicite audiunt:alterum eorū qui quod audire debeant aut negligunt aut contemnunt. Neq; minus inſaniunt qui non audienda dicunt:aut vt dicantur ſcribunt. In vtroq; genere ſunt protoplaſti:qui ſalutiferam domini vocem audire nolētes peſtifera ſerpentis ſibila audiuere. In vtroq; pręterea aut ſaltem altero ſunt omnes qui uerba carnalia:ſcurrilia qui ſcōmata. Dicteria. detractiones & blaſphemias. Mendacia. periuria & huiuſmodi alia aut proferūt aut libenter audiunt. Innumeri autem ſunt qui muſicis inſtrumētis:aut vocis lenocinio aut amatoriis canticis in ſcaphā ſtultorum ſtultarūq; peruecti ad inferna deducti ſunt: quam ut uitemus: audiamus nauarchæ celeuſma.

Celeuſma auditionis ſtultę ad auditus oblectamenta mortales inuitantis.

QVatenus aonios modulos fugietis amuſi
Surdiduliq; uiri:

Stultarum uirginum scaphę seu nauiculę.

Ecce vocant zephyri sub amoena vireta sororum
Pieriumq; latus
Murmure iucundo resonāt vbi saxa peresa
Fluctibus assiduis
Et volucres pictę repetunt per gramina notos
Ingenuosq; modos
Quos nequeant thamyras & methymneus arion
Aequiparare cheli:
Cedat thraicius natiuis cantibus orpheus
Pindaricęq; lyrę
Cedat & amphion dirceus: cedat olimpus
Cedat & ipse linus
Et cum terpandro cedat crinitus ioppas
Terpsicoriq; fides
Et timotei cedant: & blanda chironis
Barbita nubigenę
Cedat & archadicus deus: & patareus apollo
Thespiadumq; chorus
Et lyrici cuncti cedant: & mascula sappho
Quicquid & artis erit
Cedat & ęolides quantumuis doctus: in arma
Aere ciere viros
Nam canit hic toto mundo gaudente silenus
Parthenopeq; noua.

Stultarũ virginũ ſcaphæ ſeu nauiculæ

Cantat & ipſe ſua triton ſub littore concha
Aeolidę interitum
Hic moribundus holor querulęqʒ canunt philomenę
Diſcipulaſqʒ docent
Hic immortalem perducunt gaudia vitam
Conſona carminibus
Proinde viri ſuaues: blandumqꝫ genus mulieres
Huc properate citi
Cras ſi cum ʒephyris non diſſonet vnda ſecundis
Carbaſa ſtrinxerimus.

Scapha olfactionis ſtultę

Stultorum sensuum scaphæ seu nauiculę.

SEnsus quidem olfaciendi non minus q̄ audiendi mirabilis est cum itidem dubitare liceat quid sit quod ab floribus cęterisq̧ rebus odoriferis ad organū perfunditur. Cęterum cū eiusmodi inquisitio parum vtilitatis afferat: tantūmodo recitauero quę Aulus geli⁹ lib. xix. ca. ii. de hoc & de cęteris sensib⁹ scripsit: & sunt hæc. Quinq̧ sunt hominum sensus per quos voluptas animo aut corpori quęri videtur gustus/tactus/odoratus/visus/auditus. Ex his omnibus quę immodice voluptas capitur: ea turpis atq̧ improba existimatur. Sed eniꝫ quę nimia ex gustu atq̧ tactu est: ea voluptas (sicuti sapientes senserūt) omniū reruꝫ fœdissima est. Eosq̧ maxime qui duabus istis beluinis voluptatibus sese dediderūt grauissimi vicii vocabulis greci appellāt acolasos. i. libidinosos & intemperantes acratis. i. incontinentes. Istę autem voluptates duę gustus atq̧ tactus. i. libidines in cibos atq̧ venerem ꝓdigę: solę sunt hominibus communes cū bestiis. Et idcirco in pecudum ferorumq̧ animaliū numero habetur: quisquis est his ferinis voluptatibus peruinctus. Cęterę ex tribus aliis sensibus proficiscentes: hominum esse tantū proprię videntur. Verba super hac re Aristotelis philosophi scripsi: vt vel autoritas clari atq3 inclyti viri taꝫ infamibus nos voluptatibus deterreret. Interprętantur auteꝫ sic. Cur incontinentes eos appellare solemus qui voluptate contrectandi aut gustandi exuperātur. Nā qui modice re vtuntur veneria & qui luxu delectantur ciborum incontinentes vocamus. Ciborum tamen non eadem ratio est: sed partim linguam: partim gulā sua mouent suauitate. Vnde philoxenus gruis collum a diis immortalibus sibi dari optabat. At vero qui in videndo audiendo ve modum excedunt: non eodeꝫ vocabulo significamus. An qm̄ voluptates sensibus his accommodatas cōmunes cum cęteris animantibus habemus. Ergo vt cōmunes spernimus & notamus: solasq3 oim̄ aut maxime probro damus. Itaq3 hominem his deditum repręhendimus & incontinentem intemperantemq3 appellamus: ꝙ victus a teterrimo voluptatuꝫ genere ducitur. Sed qm̄ sentiendi genera quinq3 sint cętera aīalia duobus tantum quę modo diximus voluptatem sibi acq̄runt: cęteris vel nichil omnino delectantur: vel ꝑ accidēs ita afficiuntur.

Quod enim videt aut olfacit:tantisper gaudet quoad gustus tactus ve fruiscat. Cūq3 genus id ip3 ɔcupiscendi expleuit: illorū quoq3 suauitas desiit vt nobis salsamēti odor qm̄ indigemus suauis est: vbi satiati repletiq3 sumus:amplius suauis non est. Rosę autem odor semper suauis est Quis igit̄ habens aliqd humani pudoris voluptatibus istis duabus coeundi atq3 comedendi q̄ sunt homini cu3 sue atq3 asino cōes gaudeat: Socrates qd ē dicebat mltos hoīes ꝓpterea velle viuere vt ederēt & biberent:sese bibere atq3 eē vt viueret. Hippocrates aūt diuina vir scīa:De coitu venereo ita existimabat: partē eē quandā morbi teterrimi quē nr̄i comitialē dixere.hęc ibi.Sol⁹ ergo hō sensibili odore capit̄ neq3 tā multis est in odorādo sicut in cęteris stultitia : sed eo intolerabilior videt̄:ꝙ fere ad solā voluptatē odoriferis rebus fruimur:cū hiis carere possimus Peccāt tn̄ in hoc sensu sicut in cęteris duob⁹ modis:aut illicite seu illicita adorādo aut curare vt alii illicite adorēt.Sicut aūt in p̄ncipio oñdim⁹ ꝓtoplasti etiā odorādo peccauere.Sūt p̄terea ī hac stulticia p̄sę:indi & nōnulli romani q neq3 ad amicā neq3 ad cęnā sine vnguēto ꝓcedebāt. In hiis aūt regionib⁹ q vestib⁹ aut corpori vt alliciāt hoīes odores varios adhibēt.Quiq3 ī reb⁹ odoriferis voluptatē nimiā captāt ita vt creaturis frui indecēter atq3 illicite videant̄. Tales sunt impii q dicūt Sap.ii. Venite fruamur bonis q̄ sūt:& vtamur creatura tanq̄ in iuuētute celeriter vino p̄cioso & vnguētis nos impleam⁹: & nō p̄tereat nos flos tp̄is.Coronemus nos rosis an̄q̄ marcescāt:nullū pratu3 sit qd̄ nō ptrāseat luxuria nr̄a & cętera. Hm ōi fatuos & fatuas aduocat nauarcha hoc celeusmate.

Celeusma olfactionis fatuæ.

Accelerate viri:suaui dum spiritus aura
Vos inuitat agros visere odoriferos
In quibus ambrosię redolentia nascitur omnis
Mellifluusq3 liquor nectariusq3 fluit
Quicquid ab assyriis:& nigris quicquid ab indis
Vectat ad augustas pharmacopola domos

Stultarũ virginũ ſcaphæ ſeu nauiculæ

Cinnoma quod ſpirant: quod olet cinireia myrrha
Et quod odorus arabs: coriciumq3 crocum:
Succina quod fragrant manibus tractata: quod omne
Vnguentum: & fracto fuſa falerna cado:
Balſama quod ſpirant: redolent quod florea rura
Quod citrum & violę purpureęq3 roſę
Hoc ager hic nullo producit ſponte ſerente
Hocq3 aduentantes indigeteſq3 beat.
Ergo citi noſtram mortales ſcandite nauem:
Hoc vento optata cras potiemur humo.

Scapha guſtationis ſtultæ.

Stultarũ virginũ ſcaphæ ſeu nauiculæ

DE guſtu iam ex Aulo gelio audiuimus ꝙ eſt magis corporalis q̃ cæteri iam dicti ſenſus immo etiam magis neceſſarius ad conſeruationem naturæ:nullum enim animal guſtu ac tactu carere poteſt:aliter enim faciliter incurreret aut nutrimentum nociuuz aut obiectum lęſiuum. Vniuerſalis eſt ergo in animantibus guſtus: multo ꝗ omnium vberrima eius ſtulticia. Ideoꝗ tota philoſophia ſobrietatem prędicat. hinc illud tritum & vulgare ſed non contemnendum dictum. Indulgere gulæ noli: quæ ventris amica eſt/quia vt dicitur a diuo Hieronymo. Venter mero ęſtuans facile deſpumat in libidinez: vicina eniz ſunt ventris & libidinis mẽbra. Hinc eſt illud lepidum epigramma quod Virgilianuz dicitur. Nec veneris nec tu vini capieris amore. Vno namꝗ modo vina venuſꝗ nocent. Quod in ſequenti ſcapha latius declarabimus. Hinc etiam illud Ezechie. xvi. Ecce hæc fuit iniquitas ſodomę ſororis tuæ ſuperbia. ſaturitas panis & abundantia: & ocium ipſius & filiarum eius. Ad hanc igitur ſcapham pertinent innumerabiles. Primo protoplaſti in guſtu pomi vetiti. Secundo Loth ebrius effectus Tertio filii iſrael in deſerto ne manna quidem contenti. Quarto vt cęterorum mentionem prætereeam: omnes qui in voluptate carnis ſummũ bonum poſuerunt vtpote quorum deus eſt venter eorum: qui ab epicuri dogmate originem traxiſſe dicuntur: cum tamen ipſe epicurus fuerit egregius paupertatis frugalitatiſꝗ amator holuſculis contentus. nã vt teſtatur Aulus gelius. Voluptatem quam ſummum bonuz dixit diffiniuit corporis conſtantem habitum. Vnde Seneca in epiſtolis poſt illud laudabile epicuri verbum. Si vis pytocleam diuitem facere non pecuniæ adiiciendum: ſed cupiditatibus detrahendum eſt. Probo inquit: & libentius epicuri egregia dicta commemoro: vt iſti qui ad illa confugient ſpe mala inducti: qui velamentum ipſorum ſuorum vitiorum habituros ſe exiſtimant: probent quocunꝗ ierint honeſte eſſe viuendum Cum audierint iſta: audient iſtic hortulos: & inſcriptum hortulis. Hoſpes hic bene manebis: hic ſummum bonum voluptas eſt. Paratus erit iſtius domicilii cuſtos: hoſpitalis: humanus: & te polenta excipiet/ & aquam quoꝗ large adminiſtrabit/ & dicet. Ec quid bene acceptus es?

Scapha gustationis fatuę ad naue3 stultiferam peruehens.

Non irritant inquit isti hortuli famem:sed extinguūt.nec maiorem ipsis potionibus sitim faciunt:sed naturali & gratuito remedio sedant. In hac voluptate consenui.de hiis tecum desideriis loquor:quę consolationem non recipiunt:quibus dandum est aliquid vt deficiant. Nam de illis extraordinariis quæ licet differre:licet castigare & opprimere: hoc vnum cōmonefaciam. Ista voluptas naturalis est non necessaria:huic nichil debes. Si quid impendis voluntarium est. Venter pręcepta non audit:poscit:appellat:nō est molestus creditor:paruo dimittitur & mādas illi quod debes non quod potes. Hec de illo seneca. Ex quibus cōstat ipsum sobrietatem amasse & pręcepisse:eius tamen sequaces voluptatem corporis secuti sunt. Vnde vt iam vidimus in superiori scapha philoxenus collum gruis a diis immortalibus sibi dari exoptauit / quo diuturnior esset ingurgitandi voluptas. Horatius etiam in epistolis attestatur epicureos se molliter curare dicens de se. Me pingue3 & nitidū bene curata cute vises: Quum ridere voles epicuri de grege porcum. Sunt aute3 modo infiniti pene eius generis porci:qui nihil somniant:nichil vigilant præter lauticias:quomodo obsonia parare faciant:quibus appetitum excitent:quorum insatiabilis gula. vnde Iuuenalis. Quanta est gula quę sibi totos ponit apros animal propter cōuiuia natum. Neq̄ vero tantummodo diuites in hac scapha sunt:sed plurimi pauperu3 qui quod sex diebus operando sudore multo conquisiuerint: septimo absumunt. Quinetiam sunt qui vt dicit iuuenalis: vna comedunt patrimonia mensa. Hos autem omnes vocat stulta gustatio hoc celeusmate fere beroaldino dicens

Celeusma gustationis fatuę.

Pigra gulę proceres:o sardanapalica proles:
  Corpora de somno iam releuare decet.
Ecce vocant molles regna ad lętissima venti
  In quibus irritant fercula mille gulam.
Lucilli cęnas sileat patinasq̄ vitelli
  Nec non antoni prandia prisca fides.

Stultę gustationis scapha.

Fercula pontificum nemo: aut epulas saliorum
Iactet: & albanas cęsariasq; dapes.
Iam patina ęsopi cedat: iam luxus apici
Et tholomeorum prodiga luxuries.
Iam sua campani taceant conuiuia: pœnus
Quę sensit pœnis perniciosa suis.
Nec medi iactent reges: siculiq; tyranni
Vana quęsitos ambitione cibos.
Omnia iam cedant conuiuia: prandia: cœnę:
Quæ celebrant vates: famaq; cantat anus.
Fercula sunt regum: sunt hic ientacula diuum
Hic sapiunt nectar pocula & ambrosiam
Hic nitida: hic dubia est: hic est lautissima cęna
Omnibus absq; vllo parta labore gulis.
Iuppiter huic epulo si forte vocatus adesset:
Diceret: in cęlis talia non habeo.
Ergo quid astatis stupidi? penetrate phaselum
Ecce aderunt horis regna beata tribus.

Sequitur scapha contactionis fatuæ.

QVintus & vltimus ſenſuum eſt tactus: omnibus animalib⁹ cō munis & per omnia fere membra diffuſus: qui tanto periculo ſior eſt quanto maior in eo voluptas. Extremą eniꝫ linea amo ris in eo conſūmatur. Sunt antem ſecūdum donatum quinqꝫ lineę amo ris: quę hoc verſiculo continentur. Viſus colloquiū conuictus baſia fa ctum. Prima igitur linea amare eſt viſu cōniuere: arridere: petos oculos iniicere & tacite conſentire quę multis ſine reliquis datur. Secunda facta poteſtate & inuenta opportunitate: colloqui: polliceri: blandiri: deſide ria animi aperire. Tertia: comeſſare compotare: & in ſecreto conuiue re. Quarta quę oritur ex talibus: eſt baſia & laſciua oſcula dare. Quinta eſt coire. In prima potiſſimū peccat viſus. In ſecūda auditus. In tertia gu ſtus. In quarta olfactus. In qnta tactus. Sunt ergo cō catenatę huiuſmo di ſenſationes q̄ oēs ad venerem excitāt: & pręcipue q̄ ad guſtū ſpectat crapula: & ebrietas. vn̄ virgili⁹ in epigrāmate qđ explanare pollicituſſū

Nec venerís nec tu viní capieris amore
  Vno nam q̧ modo vína venuſq̧ nocent.
Vt venus eneruat víres:ſic copia viní
  Et tentat greſſus debílitatq̧ pedes.
Multos cęcus amor cogit ſecreta faterí
  Archanum demens detegit ebrietas.
Bellum ſępe petit ferus exitiale cupido
  Sepe manus itidem bacchus ad arma vocat.
Perdidit horrendo troiam venus improba bello
  Et lapythas bello perdis iacche grauí.
Deniq̧ cum mentes hominum furiarit vterq̧
  Et pudor & probitas & metus omnis abeſt.
Compedibus venerem vinclis conſtringe lyeum
  Ne te muneribus lędat vterq̧ ſuis.
Vina ſitum ſedant:natis venus alma creandis
  Seruit:finem horum tranſiluiſſe nocet.

Hec ille. Quibus innuit veneris & vini vtilem immo neceſſarium eſſe vſuʒ vini ad reſtinctioneʒ ſitis:& veneris ad propagationem prolis:ſed vtriuſq̧ abuſũ eſſe in mul tis nociuum & magnę diſcordię ac cędis cauſam. Nam troianũ bellum propter venerem quę ſuaſit helenam rapi ortuʒ eſt : & troia deſtructa : & lapithę populi theſſalię ebrii effecti a centauris interfecti ſunt: cætera notiora puto q̃ quę declaranda ſint. Neq̧ opus eſt vt multis verbis ex plicem : quantus fuerit & ſit veneris abuſus & quanta illiciti contactus ſtulticia cum vix aliud aut legas aut videas. In hac ſcapha ſunt filii dei q cũ filiabus hoim peccauerũt:filii iſrael q ad filias moabitaruʒ ſe ꝯtulerũt Dauid:filii eius. Sodomitę & v.cini eorũ Quinadeo ſi oĩa corpora hoc ſenſu polluta in nauim vnã congregentur nõ eſt tam vaſtũ mare vt ea

recipiat. hic sunt qui susannam lucretiam & mille alias violare voluerũt & vt plinius dicit innumerabilibus modis/ & per singula membra hoc sensu peccamus. Quinadeo ipse Plinius libro. x. capite. lxxii. sic ait. Cæteris satietas in coitu: homini pene nulla. Messalina claudii cęsaris cõiunx regalem existimans palmam elegit in id certamen nobilissimam e prostitutis ancillam mercenarię stipis: eamq3 die ac nocte superauit quinto ac vigesimo concubitu. De qua Iuuenalis satyra sexta. Lassata viris nondũ satiata recessit: quia ergo tantus est libidinis impetus in homine: finxerunt poetę etiam deorum adulteria: & secundu3 Iuuenalē prima peccata fuerunt luxurię. Dicit eñ eadem satyra. Viderunt primos argentea sęcula mœchos. Audiamus ergo sed non sequamur sequens celeusma.

Celeusma stultę contactionis.

Ollis adesto cohors: veneris gratissima cura
Idalios lucos templaq3 viso paphi
Alma venus teneram dabit illic cuiq3 puellam
At q3 aduentanti basia melliflua.
Qualia lasciuo dedit oscula sępe tonanti
Dardanius phrygia raptus ab arce puer.
Qualia formosę veneri formosus adonis
Qualia pastori tyndaris iliaco
Qualia tęnarides tribuit puer oscula phœbo
Amphitrionidę qualia pulcher hylas
Qualia purpureę quæ conspicit omnia lunę
Latmius in somnis contulit endimion
Talia mille viris roseis dabit oscula labris
Cypria: virginibus mille cupido dabit.

Peroratio.

Post quę: dulcis erit placidissima linea amoris
Continuata modis insatiabilibus.
Ergo vocata meam petito mea cura phaselum
Quinqꝫ etenim horis cypria regna dabo.

Iodoci Badii Ascensii a stultifera naui ad quam per carnis illecebras appellimur auocatio.

FAcile cuiuis promptumqꝫ est stultarum sensationū illecebras verbis (vt satyricus inqt) herculis inuadere: inqꝫ turpes mores acrius despuere: ac voluptatem beluinam detestari: quippe q̄ nihil honore dignum habent: sed nescio quę sit huius pestis inescatio: q̄ etiam detestantes in fraudem illicere illectosqꝫ irretire solet. Proinde conduxerit atqꝫ vtile fuerit forsan etiaꝫ scientes/ & (quod potius est) memores (habet enim vim suam alieni oris obiurgatio) monuisse vt istis mollibus corporum palpitationibus atqꝫ impetiginibus/ non dico frenuꝫ quo contineantur aut cohibeantur/ cum id difficillimum sit/ ponant sꝫ antidotum quo penitus arceantur: aut rastros quibus eradicentur penitus/ iniiciant. Ad quam rem cum difficillima sit duplici vi nobis connitendum est diuina videlicet atqꝫ humana. Diuina quidem ea de qua Iacobus apostolus canonicę epistolę suę ca. i. attestatur quia Omne datum optimū & omne donum perfectū / desursum est descendens a pr̄e luminū. abs quo cū satyrico orandū est vt sit mens sana in corpore sano Atqꝫ illud dauidicū. Cor mundū crea in me deus: & spirituꝫ rectū innoua in viscerib⁹ meis: Libera me de sanguinib⁹ deus de⁹ salutis meę. Et qd̄ sacrosancta canit ecclesia. Vre igne sācti spiritus renes nostros & cor nostrum dn̄e: vt tibi casto corpore seruiamus & mundo corpore placeamus. Et sexcenta id genus alia. Sumendū pręterea est castitatis. cōtinentię. mūdicię tā aię q̄ corporis. adhoc omnis honestatis & probitatis exemplu ꝫ a sole institiæ & virginei partus ꝑ le christo iesu dn̄o nostro: de quo vere dicitur: qa peccatū nō habuit nec inuentus est dol⁹ in ore eius.

A Stultorum sensuum scaphis dehortatio.

Humana vero qua visu oblectantium viscosis illectionibus: auditu demulcentiũ penetratiuis irreptionibus: olfactu tentantium attractiuis tẽtiginibus: gustu inescantium delicatis liguritionibus: & tactu palpitantium molliculis pruriginibus: ne illaqueamur neue rumpamur obiicem ponemus. is autem pręcipuus est ocii & cessationis euitatio: labor/cura/sollicitudo/parsimonia/sobrietas/vestitus simplicitas citra immundiciam: atq; id genus alia quę iuuenalis satyra. vi. docet luxurię expultricia & castitatis conseruatiua his verbis.

Pręstabat castas humilis fortuna latinas
Quondam nec vitiis contingi parua sinebat
Tecta labor: somniq; breues/& vellere tusco
Vexatę/duręq; manus/ac proximus vrbi
Hannibal: & stantes collina in turre mariti.
Nunc patimur longę pacis mala: sęuior armis
Luxuria incubuit: victumq; vlciscitur orbem.
Nullum crimen abest: facinusq; libidinis/ex quo
Paupertas romana perit.

Hec ille. Ad quę q̃plurima & sacrarum & ethnicarum litterarum testimonia accedere possent: inq; voluptatum detestationem illud horatianũ. Sperne voluptatum nocet empta dolore voluptas. Nulla enim est carnalium voluptatum quam non & misera indigentia pręcesserit: & amara pœnitentia sequatur. Nulla siquidem est in cibis voluptas nisi famẽti qui nisi mensuram seruauerit & se oppleuerit pręsentes pœnas dabit inflationibus & futuras multis ęgritudinibus: quę res de coitu quoq; post quem omnis anima contristatur: deq; cæteris sensationum importunis aut nimiis effectibus declarari posset: sed ne in manifestis laborem: & vt nostris versiculis opusculum claudã hos habeto.

Stultarũ virginũ scaphæ seu nauiculæ

Iodoci Badii Ascensii a voluptatum illecebris stultorumq; sensuum oblectamentis dehortatio.

DIscite mortales ęgri/ quibus anxia cordi est
Vita/sedetq; malis multis innixa voluptas
Q̃ subito & furtim veniat noua regna petendi
Insperata dies: qua cogimur ora tueri
Iudicis horrendi/mentis condigna daturi
Pręmia pro factis: abs quo nec prouocat vllus
Nec semel appensę mutare examina libræ
Aut differre valet: siquidem tunc clausa merendi
Peccandiq; via est & stat sententia semper.
Heu fatuas linguas/dementia pectora/stultas
Delirasq; manus: quę propter pauca caduci
Tentamenta boni/cęlestem perditis aulam
Aeternoq; bono pręfertis dulcia vitę.
O curuę in terras animę: & cęlestium inanes
Quid iuuat illecebris mentes inuoluere carnis
Quid fugitiua iuuant fallacis gaudia sensus
Quid fucatus honos/quid adultera forma: quid auro
Intertexta chlamys: quid cyclas choa/quid aulę
Conditio attalicę: quid veri vera propinat
Forma boni: formosa venus: venerisq; sodales
Ah fluxa incautas captant dulcedine mentes.
Quid citharę crepitus: quid mollis risus/& oris

A Stultorum sensuum scaphis dehortatio.

Carmina lascivi/quid verba salesq; iuuabunt
Qui strepitu horrifico sub tartara dira trahentur?
Quid iuuat vnguenti preciosi spiritus illum
Cuius tetra putri commissa cadauera terrę
Ad graue sulphurei miserunt virus auerni:
Ah nunq̄ redituram animam nec odore iuuandam?
Quid gula dulce parit: quę mentem effœminat/atq;
Corporis eneruat vires/& ventris obesi
Dirum pondus habet: quid tantale/quid reprobate
Diues in inferno/mensarum gloria prodest?
Ah miser a labris fugientia flumina captas
Tantale/tu guttam non exoraueris vnq̄
Dulcis aquę precibus lachrymisq; o lurco prophanis
Quid pecuina lues/tactus prurigo nefandi
Quid veneris plausus/lasciua quid oscula prosunt
Quos eterna premunt diris tormenta flagellis
Quosq; cremat iugis flammis crepitantibus ignis?
Ah nimis id verum est non posse ad gaudia quemq̄
Per iocunda vehi. stricta est quę ducit ad aulam
Semita cęlestem: quo nos perducere cunctos
Dignetur: proprio qui callem sanguine primus
Imbuit: & regni patefecit clausa paterni
Atria: prę sancta natus de virgine christus

Amen. Finis.

Peroratio.

Hæc sunt q̃ ad nauim stultiferã accedere posse putaui: q̃q₃ subito calore ex variis collegi: ne forte qs furti accuset: si aliorũ fragmenta hic cõpererit. Nullũ em̃ est dictũ quod non dictũ prius. Prȩterea hȩc ea intentione ꝑscripsi: vt in vernaculã gallis linguã verterẽtur: si tñ sub hac quoq₃ forma imprimẽda putabis nõ dãnauero sententiã tua₃ Angelberte optime: verũ optauero vt ad lima₃ nostrã remittant vt castigatiora emitti possent: verũ qa tibi deditũ hoc qcquid est muneris: vtcũq₃ feceris subscripsero Vale. Ex lugduno ãno. M.cccc.xcviii. q̃rto id⁹ septẽbris.

Impressit vti primum exciderat: Thielmannus keruer
Anno hoc iubileo ad.xii. kalendas martias.